

חוי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

בגליון השבוע

מענייני שבת

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

עלון מס'
8

מדיני הקידוש

כיצד אופן הקידוש על חלות?

כל בני הבית נוטלים ידיהם כדין נטילת ידיים לאכילת פת, (כ"ז עפ"י שמירת שבת כה' לכתה שם סעיף ט"ו, ועיין שם עוד הידורים בזה). ואח"כ יקח שתי חלות ויכסם במפה ויניח ידיו עליהם ויאמר "ויכולו", אח"כ יגלה את החלות ויניח ידו עליהם ויברך ברכת "המוציא", ושוב יכסם במפה ויניח ידו עליהם ויאמר את נוסח ברכת הקידוש. ויבצע את החלה, ויאכל לכה"פ כזית (כזית: 28 סמ"ק להגר"ח נאה, ו - 50 סמ"ק להחזו"א). תוך כדי שיעור זמן של אכילת פרס. (כדי אכילת פרס: 4 דקות להגר"ח נאה, ו 2-4 דקות להחזו"א)

מה הוא חמר מדינה?

חמר מדינה הוא, משקה החשוב באותה מדינה. הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל כותב (אגרות משה או"ח ח"ב סעיף ע"ה.) שהגדר בזה הוא כך, משקה ששותים אותו לציי מאון, ואע"פ שהוא יהיה משקה חשוב כגון מיני משקאות מוגזים וכדו' שמביאים אותם באירועים, אי"ז נחשב כחמר מדינה, מפני ששותים אותו לצימאון, ומי שיכב" דו אותו במשקה כזה ויסרב משום שאינו צמא לא יתפס הדבר כמי שאינו רוצה להתכבד, אלא שבאמת אינו צמא.

אך משקה חשוב שאין שותים אותו לציי מאון, אלא אף כשאינו צמא שותה ממנו משום שמביאים אותו לכבוד בעלמא, ומי שיכבדו אותו בשתיית משקה כזה ויסרב יתפס הדבר כאינו רוצה להתכבד. הרי זה נחשב כחמר מדינה. [בדומה ליין וי"ש שאינו נשתה לצימאון אלא לכבוד]. ואפשר, שהדוגמא לזה בזמנינו הוא, מיצי פירות 100% או בירה.

האם צריכים כל בני הבית לטעום מהיין של הקידוש?

חובת שתיית היין אינה אלא על המקדש עצמו [לכה"פ צריך שיטעם מהיין, וכמו שהובא לעיל הדינים בזה]. אולם שאר בני הבית אינם צריכים לשתות מהיין של הקידוש. אך כותב השו"ע. (סימן רע"א סעיף י"ד.) שמ"מ מצוה מן המובחר שיטעמו כולם מהיין. ומספיק לזה טעימה בעלמא. (מ"ב שם ס"ק ע"א.)

אמנם, כ"ז בקידוש הלילה. אך בקידוש היום דעת הרב מברסק זצ"ל שצריכים כולם לטעום מהיין של הקידוש. וטעמו, שכיון שכל עיקר קידוש היום הוא מפני כבוד הסעודה, דהיינו ששותה יין לפני הסעודה מפני חשיבותה, משום כך צריך כל אחד ואחד לכבד את הסעודה בשי תיית היין. (שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק נ' סעיף ט', והערה י"ז.) אבל אמר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, שרוב הציבור נוהגים להקל בזה, ולא מצריכים שכל אחד ואחד ישתה מהיין של הקידוש [-בקידוש היום] (שם, והערה י"ח). ובכל אופן אמר הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, שאע"פ שאין חיוב שכל אחד ישתה מהיין, מ"מ מצוה יש בזה אם יש באפשרותם.

מה הדין אם נשפך היין מיד לאחר אמירת הקידוש?

מי שבירך ברכת בורא פרי הגפן ואף אמר את נוסח ברכת הקידוש, ולפני שהספיק לשתות מהיין נשפך היין. דינו כך, שאמר נם ידי חובת אמירת נוסח הקידוש יצא, אך הוא צריך עדיין לקיים את הדין של שתיית יין בקידוש, ומשום כך עליו למי

לאות פעם נוספת את הכוס ביין ולשתות. (שו"ע סימן רע"א סעיף ט"ו.)

ולענין ברכת בורא פרי הגפן, תלוי בזה, שאם היה בדעתו בשעה שבירך בתחילה בורא פרי הגפן שרוצה לשתות עוד יין בסעודה, אינו צריך לברך עכשיו פעם נוספת. אך אם לא היה בדעתו לשתות עוד יין, צריך עכשיו לשוב ולברך ברכת בורא פרי הגפן פעם נוספת.

מה הדין אם המקדש הפסיק בדיבור בין אמירת הקידוש לשתיית היין?

מי שאמר את נוסח הקידוש ולפני ששתה מהיין הפסיק בדיבור. תלוי בזה, שאם דיבר דברים השייכים לקידוש או לסעוד דה [כגון, העבר את היין, הבא את המלח עבור החלות], יצא בדיעבד ואינו צריך לחזור ולקדש. (מ"ב שם ס"ק ע"ז.) אבל אם דיבר בדברים שאינם שייכים לקידוש או לסעודה, צריך לחזור ולברך את ברכת בורא פרי הגפן. (מ"ב שם ס"ק ע"ה.) אך בנר סח הקידוש יצא יד"ח, (שו"ע שם.) וכמו שכתבנו לעיל לענין אם נשפך היין.

מה הדין אם אחד מבני הבית דיבר לפני שהמקדש שתה מהיין?

אם אחד מבני הבית דיבר אחר אמירת הקידוש לפני שהספיק בעל הבית לשתות מן היין, יצא ידי חובתו בקידוש.

אך אם רוצה לטעום מהיין, תלוי במה שכתבנו בדיון הקודם, שאם דיבר דברים השייכים לקידוש או לסעודה, אינו צריך לברך בורא פרי הגפן מפני שגם בברכה זו יצא מבעל הבית. אבל אם דיבר דברים

הלכות שבת - המשך

שאותו יאכלו רק בסעודת היום, בכך המאכל ההוא יחשיב את סעודת היום יותר, (שערי תשובה ס"ק א.) [יתכן שאכילת כבד קצוץ, או חמין שנאכלים רק בסעודת היום, הם בכלל מאכל כזה שמחשיב את סעודת היום יותר].

בגיליון הבא:

- האם מותר לשהות ולהמתין בין קידוש לסעודה?
- כיצד עושים קדוש בבית חולים?
- האם מותר לצאת החוצה בין קידוש לסעודה?
- האם אפשר לצאת באכילת מיני מזונות לאחר הקידוש?
- האם אכילת פירות נקראת סעודה לענין קידוש?
- האם אפשר לקיים עיקר סעודת שבת במיני מזונות ופירות? ■

שלו. ובכל אופן אין צריך לשתות יותר מרביעית, (מ"ב שם ס"ק ס"ה).

וצריך לדעת, שיש מחלוקת בין הפוסקים בכמה זמן מותר לשתות את הכמות הנדרשת [יש סוברים שצריך לשתותו בכדי שיעור הזמן של שתיית רביעית, ויש סוברים שאפשר לשתותו בשיעור זמן של כדי אכילת פרס] (מ"ב שם, ושע"ה צ"ס ס"ט). ומשום כך יש לזהר לשתות היין בלא להפסיק כמעט.

איזו סעודה יש לכבד יותר סעודת הלילה או סעודת היום?

הגמרא במסכת פסחים (דף ק"ה ע"א.) מביאה ברייתא, שכבוד סעודת היום עדיף מכבוד סעודת הלילה, וכתב בשו"ע (סימן רע"א סעיף ג.) שהכוונה לענין צרכי הסעודה, וכתב המ"ב (ס"ק ט.) כגון מי שיש לו מעט מיני מגדים טוב יותר שיניחם לצורך סעודת היום.

ולפי"ז בזמנינו לכאורה לא עושים כדן, שעושים בסעודת הלילה יותר מיני תבשילים, וטוב ליחד מאכל אחד חשוב

שאינם שייכים לקידוש או לסעודה, צריך לברך בורא פרי הגפן לפני ששותה מהיין.

כמה צריך להיות גודל הכוס בשביל הקידוש?

הרמב"ם (הלכות שבת פרק כ"ט ה"ז) כותב שצריכה הכוס להחזיק רביעית הלוג או יותר. ונחלקו הפוסקים מהו שיעור זה בזמננו כדלהלן:

הגר"ח נאה	סמ"ק	אונקיה
2.6	86	
4.42	130	
5.07	150	

כמה צריך לשתות מכוס הקידוש?

השיעור אותו צריך לשתות מתוך הרביעית שצריך שיהיה בכוס הוא "מלא לוגמיו", פירוש כל שנותן המשקה בפיו ומסלקו לצד אחד של פיו ונראה צד זה מלא. ושיעורו שמלא לוגמיו של אדם רגיל הוא רוב רביעית, (שו"ע סימן רע"א סעיף י"ג.) אך אדם גדול צריך לשער כמלא לוגמיו

לומדים הלכה למעשה בשיטה ייחודית בקצרה, בעיון או לסמיכה ברבנות

איך לומדים:

ליזוי ותמיכת רב

מענה רב לשאלות במייל ובטלפון, הכנה וסיוע לבחינות הרבנות

מבחנים

תקבל כלים ועזרים ללימוד, לזיכרון ולהעמקה המביאים לשליטה בחומר לאורך זמן

שיעורים

כל 3 ימים תקבל למייל שיעור הכתוב בשיטה בהירה וממוקדת

הירשם עוד היום לאחד ממסלולי הלימוד שלנו והצטרף לאלפי לומדים בארץ ובעולם המגיעים לרמה גבוהה בידיעת ההלכה

לקבלת העלון ישירות למייל שלך: daat@limd.co.il

